

Diz boyu hüzün...

Çağlarboyu süregelen bir özlemin ve çekilen acıların bedelidir, “hasretinden Prangalar Eskittim”. Bir tarih bilincinin yoğunlaşmış ürünüdür.

Yastığım, ranzam, zincirim,/ görüşmecim yeşil soğan göndermiş... Kolsuz, yarı çıplak Venüs/ ve gözbebekleri Pierre Curie’nin/ camlı bahçe içre bir çini saksı... Ayak bileğinde bir dizi boncuk/ sol omzunda nazarlık... Endamı kuytuda başak... bir su damlasında, bir kıl ucunda/ okyanusun en ıssız dalgasında / düşmüş bir kibrit çöpüne... Sırtı alaçakır/ karnı süt beyaz/ garip, iki canlı bir dağ tavşanı... saç sakal bir karış/ yakasında bit... perçemi mavi boncuklu/ Alnında akıtma/ Üç topuğu ak... Yanan cigaranın külünü/ Güneşlerde çatal kıvılcımlanan / Engereğin dilini...

DİZBOYU HÜZÜN

Şarkılarımı yitirmemiş arkadaşlar

Yüreklerimizin kapıları aralı kalsın

Nasılsa ahmed arif ölmüş

Nasılsa dışarda dizboyu hüzün

Diyarbakirli bir ağru bu

Yüreğimin ortasında

Bahar akşamlarındaki dolunay gibi

Dicle'sinde nasıl parlarsa

Ahmed arif'in acısı

Yurtsever ve gözükara...

Ömer, kardeşim

Yüreğimizin dicle'sinde çapulcular yürüyorsa

Ve sevdiklerimizi böyle ardarda yitiriyorsak

'sağlık eczanesi' de sağlığı kurtarmaya yetmez

allah kahretsın...

Aydın ALP

YÜREĞİM ÜLKEM GİBİ....sf/27

Cem Yayınevi

Birinci Basım: Mayıs 1993 İstanbul

Yukarıdaki dizelerde görüldüğü gibi, Çehov'un sözünü ettiği silah (ayrıntılar) Ahmed ARİF'te işlevseldir, seri atıştadır. Durmaksızın patlar. Mermisi amansız bir hüzündendir. İnsanı tam da kalbinden vurur. Yürek paralayıcı, içburkucu, gözyaşartıcıdır. Muhteşem bir kentten, koca Amed'den seslenir ve Anadolu'dan bütün dünyay...

Yetenekli ve donanımlı bir oyuncunun performansı, biraz da sahneyle –dekor, kostüm, ışık, müzik vs.- ve izleyicileriyle ilintilidir. Ahmed ARİF'in oynadığı sahne; dağlarıyla, ovalarıyla, akarsuları, yalçın tarihi ve granit insanlarıyla, oluşan sahne, şiir coğrafyası, koca Anadolu'dur. Bu zemin, içerden çıktıktan sonra Ankara ve 'hayat kavgası' ve günlük koşturmaca içinde ayakların altında çekilmişti. Ve sadece ölümsüz ve diri " Hasretinden Prangalar Eskittin" kaldı.

Ahmed ARİF, şiir yüklü ve işbölümü yapmamış sözcüklerle kurmuştur üslubunu: sevdâ, mahzun, namus, sabır, hasret, vuslat, zindan, şafak, dost, hırs, murad, harman, yığınak, dem, derya, keder, endam, ejderha, civan, ferman, leylim, cennet, cehennem, imân, hasad, tılsım, felek, künye, hülya, serap, pusat, dulda, üryan, cellat, nişangâh, canevi, afat, ağu rüsva, filinta, şifre, rivayet...vb. Üstelik, günlük yaşamda herkesin kullandığı sözcükleri de, taş, duvar, kapı,

pencere, ray, asfalt, şose, çeltik, düğme, demir, kürek, çarık, çorap... vb. gibi şiirselliği olmayan sözcükleri de, şiirine aldığı anda sanki bu sözcükler, sihirli bir değnek değmişçesine bütünlük içinde dönüşür, alabildiğine şiirsellik kazanır. Ve etkisi birebirdir. Ve yüreğinden yakalar, çarpar okuyucuyu. Belki duyarlılık olarak 1940 Kuşağı'nın bazı şairleriyle (Enver GÖKÇE, Niyazi AKINCIOĞLU) bir kan bağı kurulabilir. Kan grupları birbirine yakın olabilir. Ama bu 'yakınlık' bile çok da güçlü değil. Üslup konusunda oldukça kişiseldir. Üstelik şiirlerinin içeriği de gözüpекçedir. Şair, hiçbir konuda 'sınır' tanımamıştır. Bundandır biraz da eşsizliği, benzersizliği...

Yaşantıyı içeren şiirler bunlar; hayatı muhatap alan şiirler. Şair, hem yaşadığını hem de içinde yattığını tarihselleştirerek yaraşır bir dille aktarmasını bilmiştir. Bireysel yaşamıyla toplumsal ve sanatsal yaşamı örtüşen bir şairdir. Birebir tüketilen bir dil ve bir anlam yok, "Hasretinden Prangalar Eskittim" de. Müthiş bir imgesellik boyutu ve dize yetkinliği vardır. (Amida'nın 3. sayısı "Şiir Dilinin Gizi2" Aydın ALP9. Çokkatmanlılık ve ritim, yalınlık ve içtenlik vardır. Duyarak söylenmiş şiirlerdir. Her şiir, kendi psikolojisine ilişkin ritmini bulmuştur. Akustik düzeni vardır. Çarpıcı bir dünya, şaşırtıcı bir dille taşınır. Taşıyan da taşınılan da iç içedir. Hiçbir operasyonla da ayrışmaz.

Ahmed Arif, yetişme biçimi olarak feodal ve ataerkildir. Kaçınılmaz bir şekilde, bu duyarlılıkla yazmıştır: 'Erkekçe'. 'Bu ne ayıp, ne günah.' Ama bir yanı var ki, bütün insanlığa ulanır: insan sevgisi, adalet duygusu, mazlumlardan yana olma, barış ve kardeşlik...

Bir Kürt psikolojisiyle mert ve gururlu olarak yetişmiş şair Ahmed Arif, halkına ve tüm insanlığa yaraşır düzeyde şiir yazmanın gereğine inanmış şair, bu niteliklerde yazamayacaksa yazmayacaktı. Ve nitekim de öyle yaptı. Üstelik altına imzasını atacağı her ürün için büyük paralar kazanacağını bildiği halde. "Ve ben şairim/Namus işçisiyim yani/ Yürek işçisi./ Korkusuz, pazarlıksız, kül elenmemiş"

"Hasretinden Prangalar Eskittim" kitabı okunup kapandıktan sonra bambaşka bir eda sezilir. Bu, şiirlerin ruhunu oluşturan bir Kürt psikolojisidir. Kürdün 'Şiiri Kadimi'ni, 'Şiiri Kerimi'ni yazmıştır. Sevindiğimizde, üzüldüğümüzde, düş kırıklığına uğradığımızda, öfkelendiğimizde, sevdiklerimizden ayrı düştüğümüzde, yalnız kaldığımızda, dışlandığımızda, hor görüldüğümüzde, zulme uğradığımızda, çaresizliğimizde, kısaca her halimize ilişkin motifler buluruz. Yaşanarak, bedeli ödenerek damıtılmış mısralar...

İÇERDE

Haberin var mı taş duvar?

Demir kapı kör pencere,

Yastığım, ranzam, zincirim

Uğruna ölümlere gidip geldiğim.

Zulamdaki mahzun resim.

Haberin var mı?

Görüşmecim, yeşil soğan göndermiş,

Karanfil kokuyor cıgaram

Dağlarına bahar gelmiş memleketimin...

Altı çizili sözler, üstelik buluş değil. Yaşanarak elde edilmiştir. Bedeli ödenerek kazanılmıştır.

Her büyük şairde olduğu gibi Ahmed ARİF'in de hem ütopyası hem de kehanetleri var.

Kehanetleri, şiirlerin yazılışından ve yayımlanışından yıllar sonra bir bir gerçekleşir. (Gerçekleşmesini sürdürmektedir de.) Şair de bunun farkına varır. Bu, omuzlarındaki sorumluluğu daha da arttırır. Bir de, “Bir kaçınıcı bahara kalmıştır vuslat”ın bir bahara mutlak olacağını da bilir. O inançla:

Yiğit harmanları yığınaklar,

Kurulmuş çetin dağlarında vatanların

Dize getirilmiş haydutlar,

Hayınlar, amana gelmiş,

Yetim hakkı sorulmuş,

Hesap görülmüş.

Demdir bu...

Sonra, düşkünlükte dibe vuranlar ve şairin saptaması:

“Hazır ırzını vermeye

Yiğitler vuruldukça”

Ve işte şaire “Terketmedi Sevdan Beni” dedirten “afat” :

Vurmuş,

Demirlerin çapraz gölgesi,

Alnın galip ve serin.

Künyenin çizileli kaç yıldız uçu,

Kaç ayva sarardı, kaç kız sevişti,

Gelmemiş, kimselerin...

Ve işte şairin o amansız “sevda”sının özellikleri

Serabın bir sonu vardır.

Ufkun, sıradağın sonu.

Uçarın, kaçarın bir sonu vardır

Senin sonun yok.

Mandalların, kavakların pazarı olur,

Senin pazarın olamaz.

Sensiz nar çatlamaz, bebek gııı demez.

Beni böyle şair, divane etmez,

Kızımın çatal göğsü.

Senin yüzün suyu hürmetinedir.

Buğdaylara, cevizlere yürüyen

Kara toprağın ak südü...

Ve işte şairin özlemi:

Gün ola devran döne, umut yetiŖe,

Dağlarının, dağlarının ardında,

Değil öyle yoksulluklar, hasretler,

Bir tek başak bile dargın kalmayacaktır,

Bir tek zeytin dalı bile yalnız...

Ve şairin bütün istediğı, son kertede:

Yivlerinde yeşil güller fışkırmış

Susmuş bütün namlular...

Susmuş dağ,

Susmuş deniz.

Dünya mışıl-mışıl, uykular derin,

Yılan su getirir yavru serçeye,

Kısır kadın maviş bir kız doğurmuş

Memeleri bereketli ve serin

Sağıyor yeşil.

Ahmed ARİF'in şiirinde, eskilerin Sehl-i Mümteni dediği sanat vardır. Söylenmesi zor gerçekleri, oldukça rahat bir söyleşiyle dile getirmek. Herkesin söyleyebileceği sözlerle muhteşem bir lirizme ulaşmak: Koca Yunuslar, Karacaoğlanlar, Fuzuliler gibi büyük şairlere vergi bir özellik; halkın içinde yaşamak, halkı sevmek ve halk diliyle yazmak.

Her büyük şairde olduğu gibi, Ahmed ARİF de ardılları için hem büyük bir olanak hem de bir handikaptır. Yeni kuşaklar için çok etkileyici olmuştur. Belki bazı gen şairler için yıkıcı etkisi de söz konusudur. Sayıca az şiirleri, ki her biri demir bir leblebi, ve bu şiirlerinin çok güçlü özellikleriyle bir set çeker gibi engeller izinden gelen genç şairleri. Kolay değil Ahmed ARİF'in etkisinden sıyrılmak. Ve öyle aşılmaz havası var ki, birçok genç, yaşlı şairin, yazarın gizli, açık Ahmed ARİF'e diş bilemesi bundandır. Ne demiş Douglas Malloch:

“Dağ tepesinde bir çam olamazsan

Vadide bir çalı ol

Ama, oradaki en iyi çalı sen olmalısın.”

Bir sanatının kalıcılığı ömrüyle orantılı değil. Sanatçıların ölümsüzlüğü, eserlerin ölümsüzlüğüne bağlıdır. Bundandır “Hasretinden Prangalar Eskittim”in okunması, Ahmed ARİF'in hep gündemde olması...

Şiir bir yürek işidir. Ahmed ARİF'in şiiri çifte yürekli bir şairin şiirleridir. Gönül gözüyle bakıp görmek, gönül kulağıyla dinleyip duyumsamak gerekir. Sayın Ahmet OKTAY'ın yapmadığı bu. Somut analizden, haksız bir sonuca ulaşmak. Sevgisizliğin belirtisidir. Aklımda kaldığı kadarıyla bir röportajda, güzelim Ceyhun Atuf KANSU'ya ‘Sizin şiirlerinizde Çukurova insanların sefaleti,

kızamıktan ölen çocuklar gibi acılar dillendirilmiş. Bunlar ortadan kalksa ne yazarsınız? Verilen yanıt o güzel şaire yaraşır bir yanıtı: “Bu acılar ortadan kalksın da varsın benim şiirlerim yazılmasın, okunmasın.” gibi. Yaşananları yazmak, kahredici koşullarda bedelini de ödeyerek, üstelik ölümü bile göze alarak... Rastlantıyla yazılmamıştır, “Hasretinden Prangalar Eskittim”

İlk kitabım “Şarkılar Tılsımı”nı basmak için Ankara’ya gittiğimde Ahmet ARİF’e götürmüştüm. İlk gün o güzel insanın sohbetini dinleme zevkine ermiştim. Söylediği bazı sözler vardı ki, şair arkadaşlar için yararlı olur düşüncesiyle aktarıyorum, gerçekten önemliydi: “Ben, sık sık Mardinkapı’daki (Diyarbakır da bir semt) kahvelere otururdum. İnsanların doğal, teklifsiz ve o içten konuşmalarını dinlemek bana haz verirdi. Bazen öyle bir an gelirdi ki, insanların konuşmaları beynimde yankılanırdı; müziğe dönüşürdü, şiir olurdu.”

Şiirle oturup şiirle kalkan, yetenekli, donanımlı bir şairin ve üstelik halkıyla bu derece iç içe bir şairin, düzenin-sistemin saldırısına maruz kalmış, korkunç acılar çekmiş bir şairin aşkınlaşması kaçınılmazdı. Kanıtı mı? İşte ölümsüz ve güzel “Hasretinden Prangalar Eskittim” şiiri. He canım, güzel şairler getirsin üstünü...